

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Incarnationis existentia probatur contra hæreticos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

arguit tantum, illud esse novo modo potens, novo modo perfectum.

Si secundum, non aliud etiam ex eo sequitur, quam quod modò dictum est. Et verò quòd Verbum, quia verè ac propriè suppositum est humanitatis assumptæ, per eam ea ex proprio motu libero operante, verè ac propriè operetur humana, non aliud dicit in illo, quam novum modum operandi; & quòd operationes humanitatis assumptæ infinitè dignificentur ex eo, quòd verè ac propriè operationes sunt Verbi incarnati, hoc arguit infinitam ejus dignitatem, nullum verò perfectionis argumentum in eo importat.

Obj. 2. Si Deus incarnatus est, vel denominatio hominis est ei intrinseca, vel extrinseca tantum, R. esse intrinsecam. *Dices ergo:* Humanitas est intrinseca Deo. R. esse intrinsecam, non inhæsiwè, sicut accidens est intrinsecum subjecto; neque informativè, sicut anima rationalis est intrinseca corpori humano sed compositivè, quatenus ei intimè præsens, cum ei substantialiter unitur.

Itaque denominatio hominis non est extrinseca Deo Verbo, sicut v.g. denominatio visi, vel cogniti, extrinseca est objecto, quod videtur, vel cognoscitur; neque ei tam intrinseca est, quam Petro, v.g. vel Paulo; nam Petrus & Paulus sunt intrinsecè homines per humanitatis identitatem cum persona Petri & Pauli: est tamen ei verè ac propriè intrinseca: humanitas enim assumpta, ei verè ac propriè intrinseca est, quia ei intimè præsens est, atque unita substantialiter, quia cum eo formaliter concurrens ad constituendum unum totum substantiale, quod est ipsa Dei Verbi persona, subsistens duplici natura.

Obj. 3. Si Deus incarnatus est, supplet humanam subsistentiam. Sed hoc implicat. Ergo, &c. R. propriè loquendo, Deum incarnatum non supplere subsistentiam humanam, sed tantum eam impedire, quatenus naturam humanam sibi unitam, ulteriùs complendo substantialiter, impedit ne sit substantia tota & integra per se ipsam. Pro quo, *Nota.* Subsistentia humana est humana natura, tota & integra substantialiter per se: igitur eo ipso subsistentia humana impeditur, quòd impeditur humana natura, ne sit per se tota & integra substantialiter, & impeditur eo ipso, quòd ab alio, ei unito, ulteriùs substantialiter completur, ut patet ex terminis. Verbum autem humanitatem assumptam ulteriùs substantialiter complet, hoc ipso quòd est suum illius suppositum: suppositum enim non potest non esse complementum substantiale naturæ, cujus est suppositum. Præterea, ex humanitate assumpta, & Verbi persona, unitis inter se, resultat homo, qui Deus est. Ergo sicut corpus & anima, cum inter se uniuntur, complentur substantialiter, quia ex illis inter se unitis resultat homo, ita humanitas assumpta, cum unita est personæ Verbi, completa fuit substantialiter, quia ex inter se unitis resultavit homo Deus.

Igitur propriè loquendo, Deus Verbum impedit subsistentiam humanam: impropriè tamen dici potest illam supplere, quatenus sic impedit, ne humanitas, quam assumpsit, sit suppositum, ut ipsum sit suppositum illius. Similiter impropriè dici potest Verbum consumpsisse personam humanam, in quantum naturam humanam sibi substantialiter uniendo, impedit ne esset persona. Ita docet sanctus Thomas in 3. libro sententiarum dist. 5. q. 3. ad 4. *Impropriè dicitur*, inquit, *consumi quod impeditur, ne fiat, & quia persona divina, quæ assumpsit humanam naturam, impedit quod natura humana habeat propriam personalitatem, ideo dicitur consumpsisse personam (humanam) quamvis impropriè.*

Obj. 4. Duo entia per se completa non possunt uniri substantialiter. Sed Verbum & natura humana sunt duo entia per se completa. Ergo, &c. R. dist. maj. Duo entia per se completa non possunt, &c. si utrumque sit per se completum simpliciter, etiam post unionem, Conc. maj. Si unum tantum per se completum sit simpliciter post unionem, Neg. maj. At in unionem Verbi cum natura humana manet quidem Ver-

bum per se completum simpliciter; non enim ulteriùs completur per humanitatem, quam assumpsit: nam nec terminat Verbum, sed è contra ab eo terminatur; unde non ipsa Verbi, sed Verbum illius suppositum est; nec per modum compartis Verbum determinat ad constituendam tertiam aliquam substantiam, cujus Verbum sit pars; sicut corpus humanum per modum compartis compler substantialiter animam rationalem, illam determinando ad constituendum totum aliquod substantiale, cujus partes sunt corpus & anima.

Manet igitur Verbum per se completum simpliciter, etiam post unionem sui cum humana natura. At humanitas assumpta, post unionem illam non est per se completa, nisi secundum quid, nempe in ratione naturæ, quia per unionem illam impeditur, ne sit per se tota & integra substantialiter: unde nunquam fuit nisi secundum quid & in ratione naturæ completa, quia nunquam exiit sine unionem sui cum persona Verbi.

Obj. 5. Ex Verbo & humanitate assumpta non potuit fieri unum per se. Ergo Verbum non potuit fieri homo: homo enim est ens per se non verò aggregatum ex pluribus entibus. Ergo, &c. R. ex Verbo & humanitate assumpta non potuisse fieri unum per se, quod sit tertia quædam substantia resultans ex Verbo & humanitate assumpta, sicut homo v.g. est tertia quædam substantia resultans ex corpore & anima: ita ut sicut homo est in recto corpus & anima unita, ita Christus sit in recto Verbum & humanitas unita: hoc enim repugnare suo loco ostendetur. At ex Verbo & humanitate assumpta potuit resultare unum per se subsistens in duabus naturis, hoc est persona divina habens duas naturas, divinam & humanam, seu Deus homo, qui est Verbum in recto, & humanitas à se invicem infinitè distans. Ergo, &c. R. neg. maj. & prob. ejus. Nam infinitè distantia, qualia sunt Verbum & humanitas, nihilo minus habent inter se proportionem assumptibilis, & potentis assumere substantialis, & potentis sustentare, terminabilis, & potentis terminare; quæ proportio non entitatis quidem sed habitudinis est.

ARTICULUS III.

Incarnationis existentia probatur contra hæreticos.

§. I.

Proferantur Scripturæ testimonia.

PRÆTER loca veteris Scripturæ, quæ contra Judæos allegata sunt, & æquè valent contra hæreticos, habemus in Scriptura nova testimonium Joannis Evang. cap. 1. in quo ait: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Et infra: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Ex quibus verbis sic ratiocinatur sanctus Leo in sua ad Flavianum epistola: *Unus idemque est verè Dei Filius & verè hominis Filius: Deus per id, quod in principio erat Verbum, &c. homo per id, quod Verbum caro factum est, &c.* Et c. 10. ubi Christus ipse apertè se dicit Deum, & in natura æqualem Deo Patri: *Ego, inquit, & Pater unum sumus.* Quod cum probè intellexissent, qui aderant, Judæi, Christum scilicet verbis illis æqualem se Deo facere, *sustulerunt lapides ut lapidarent eum*, eique interroganti, propter quod opus illum lapidare vellent, responderunt: *De bono opere non lapidamus te; sed de blasphemia; quia tu homo cum sis, faciste ipsum Deum;* quod tamen non negavit Christus; sed è contra confirmavit, quamvis subobscurè, dicendo: *Quem Pater sanctificavit* (substantiali scilicet sanctitate per naturæ suæ communicationem

tionem ab aeterno factam) & misit in mundum, vos dicitis, quia blasphemias, quia dixi, Filius Dei sum? ... Operibus credite, ut cognoscatis & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre (per naturæ scilicet identitatem).

Præterea, habemus testimonium Apostoli Romanorum cap. 9. ubi dicit: *Ex quibus (Hebræis) est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula: ubi illud, super omnia, siue cadat in to Deus, siue in to benedictus, perinde est: nam solus ille, qui est super omnia Deus, est super omnia benedictus; & vicissim solus ille, qui super omnia benedictus est, super omnia Deus est.* Sed qui super omnia Deus est, verus est Deus. Ergo, &c. Et in epistola ad Philipenses cap. 2. ita loquitur: *Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus & habitum invenit ut homo.* Ubi nomine formæ naturam, adeoque nomine formæ Dei, naturam divinam, & nomine formæ servi, naturam humanam intelligit Apostolus. Loci itaque sensus est, qui cum naturam divinam haberet, non rapinam arbitratus est, se facere, cum dixit, aequalem se esse Deo Patri, puta cum dixit, *Ego & Pater unum sumus*, sed ipsum tamen postea exinanivit, incarnando se, seu uniendo sibi substantialiter naturam humanam; ita ut hac unione substantiali verè ac propriè factus sit homo: homo autem factus, hominibus aliis se se spectandum objicit, nec solum homo esse voluit, sed etiam talis apparere viderique; ita ut ab hominibus visus & inventus sit ut verus homo.

At inquit, Christus ait Joannis cap. 14. *Pater major me est.* R. Dicit etiam cap. 10. *Ego & Pater unum sumus.* Itaque cum dicit, *Pater major me est*, loquitur de se, ut homo est; cum verò dicit, *Ego & Pater unum sumus*, loquitur de se, ut Deus est: unde ex his duobus locis simul junctis habemus duo, in Christo scilicet unam esse personam, nempe personam Verbi cum duplici natura, divina & humana. Audiamus sanctum Leonem in epistola jam citata: *Non ejusdem, inquit, natura est dicere: Ego & Pater unum sumus: & dicere: Pater major me est. Quamvis enim in Domino Jesu Christo, Dei & hominis una persona sit; aliud tamen est; unde in utroque communis est contumelia, aliud unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor Patre humanitas: de Patre illi est æqualis cum Patre divinitas.*

§. II.

Proferuntur testimonia Patrum Græcorum, qui flo-
ruerunt ante Concilium Nicanum.

Sanctus Ignatius Martyr, qui Antiochiæ sedere cepit anno Domini 71. sic scribit in sua ad Ephesios epistola: *Unus medicus est carnalis & spiritualis, genitus & ingenitus in carne factus Deus in immortalis vita vera, & ex Maria, & ex Deo, primo passibilis & tunc impassibilis, Dominus Christus noster: quibus verbis docet, Dominum Christum nostrum ex Maria in tempore natum esse secundum humanitatem, & in æternitate natum esse ex Deo Patre secundum divinitatem, adeoque Deum esse simul & hominem, cujus una tantum persona est.* Et in epistola ad Magnesios sic loquitur: *Unus Deus est, qui manifestavit seipsum per Jesum Christum Filium ejus, qui est ipse Verbum æternum, non à silentio progrediens, qui secundum omnia bene placuit (Patri) mittenti ipsum (per incarnationem).*

S. Iustinus Martyr hæc habet sub finem apologiæ primæ: *Ingeniti & ineffabilis Dei (Patris rationem ac verbum secundum Deum (Patrem) adoramus & complectimur, quoniam nostra causa id homo factum est, ut perfectionem nostrarum participatione medicinam nobis faceret.* In apologia secunda sic ait: *Et quod rationem & verbum, quod primum est genitum Dei, abique mixtione genitum esse dicimus, Jesum vi-*
Simonet Theol. Tom. II.

delicet Christum, Magistrum nostrum, atque hunc crucifixum. Et inferius: *Et Jesus Christus, unus & solus propriè Filius Deo genitus, qui nimirum ratio & verbum ejus, primogenitus, & virtus est, atque de consilio voluntateque ejus, instaurandi & restituendi humani generis, ergo homo factus est, nos ista docuit.*

S. Irenæus Martyr libro 3. adversus hæreses, I. ca. Hod. fac. piti 17. hunc præfigit titulum: *Ostensio quoniam unus & idem & ipse Deus Christus Verbum sit Dei.* 2. Sic c. 18. orditur: *Et quoniam Joannes unum & eundem novit Verbum Dei, & hunc esse unigenitum, & hunc incarnatum esse pro salute nostra Jesum Christum Dominum nostrum, sufficienter ex ipsius Joannis sermone demonstravimus. Sed & Matthæus unum & eundem Jesum Christum cognoscens, eam, quæ est secundum hominem generationem ejus ex Virgine, exponens sicut, &c. Et inferius eodem capite sic profertur: Prævidens Spiritus sanctus depravatores, & prævenerit contra fraudulentiam eorum, per Matthæum ait: Christi autem generatio sic erat; & quoniam hic est Emmanuel, ne forte tantum eum hominem putaremus: non enim ex voluntate carnis neque ex voluntate viri, sed ex voluntate Dei Verbum caro factum est; neque alium quidem Jesum, alterum autem Christum suspicaremur fuisse, sed unum & eundem sciremus Deum esse.*

S. Clemens Alexandrinus in admonitione ad gentes loquens de Verbo, incarnato, sic ait: *Non talis est meus cantor, neque multè post venit dissoluturus acerbam servitutem domonum, tyrannidem obtinentium.* Et inferius: *Dei Verbi sumus nos signata ratione prædita, per quem antiqui sumus, quoniam in principio erat Verbum, sed quoniam Verbum quidem, ab alto petita origine, divinum universorum principium & fuit, & est: quia autem nunc nomen accepit olim sanctificatum, potestate dignum Christus, novum mihi vocatum est canticum.* Hic ergo Verbum Christus, & ut nos olim essemus, erat enim in Deo, & ut bene essemus, causa fuit; nunc autem apparuit hominibus hic ipse Verbum, qui solus est ambo Deus & homo: & est nobis omnium causa bonorum, à quo edocti rectè vivere, ad vitam æternam transmittimur.

S. Hippolytus Martyr, Clementis discipulus, Episcopus Portuensis, magistro suo planè consonat in quodam sermone suo apud Theodoretum dialogo primo, *Dic mihi, inquit, o beata Maria, quid erat, quod in tuo erat utero conceptum, & quid erat, quod à te in virginali matrice gestabatur? Sermo erat Dei primogenitus, de cælis ad te descendens, & homo primogenitus in utero formatus, ut primogenitus sermo Dei hominis primogenito (per hypostaticam scilicet unionem) conjunctus ostenderetur.*

Origenes lib. 1. Periarchon cap. 2. loquens de Christo dicit: *Primo illud nos oportet scire, quod alia est in Christo deitatis ejus natura, quæ est unigenitus Filius Patris: & alia humana, quam in novissimis temporibus pro dispensatione suscepit.* Et homilia 6. in diversis de eodem loquens, sic ait: *Ipse corpore dormiebat, deitate verò concitabat, & conturbabat mare, & iterum complacabat.* Quod autem Origenes de divinitate Verbi malè senserit, hoc ad rem præsentem nullatenus attinet.

Sanctus Dionysius Alexandrinus in sua adversus Paulum Samozatenum epistola hæc scribit: *Christus non solo nomine, sed veritate est Christus Jesus, qui est ante secula Verbum, ipse factus est homo ex Maria incarnatus.* Et inferius: *Filius Dei, qui est Verbum Christus hæres, mortuus est: quomodo ais tu hominem esse eximium Christum, & non re vera Deum, & ab omni creatura cum Patre & Spiritu sancto adoratum, incarnatum ex sancta Virgine & Deipara Maria? Propter nos enim voluit nasci ex muliere; unde & passionem pro nobis suscepit. ... unus est Christus, qui est in Patre, coæternum Verbum, una ejus persona, Deus invisibilis & visibilis factus. Deus enim apparuit in carne, natus ex muliere, qui erat ex Deo Patre genitus ex utero ante Luciferum, &c.*

Patribus hæcenus laudatis juvat addere Patres Con-

cilii Antiocheni I. in causa Pauli Samozateni anno 266. celebrati. Sic autem in epistola ad Paulum Samozatenum missa loquuntur: *Filium, qui est apud Patrem, Deum quidem & Dominum omnium creaturarum dicit (Apostolus) à Patre autem missum de caelis, & carne assumptum, factum esse hominem. Quam ob rem corpus ejus ex Virgine sumptum, in quo omnis plenitudo divinitatis corporaliter habitavit, divinitati immutabiliter unitum & deificatum est. Qua de causa idem Deus & homo Jesus Christus prophetabatur in lege, &c. Idem porro cum aliis pluribus in altera Antiochia Synodo, in causa ejusdem Samozateni anno 272. celebrata, synodicam epistolam ad Dionysium Romanum Pontificem, & ceteros orbis christiani Antistites scripserunt, in qua Samozatenum accusant, quòd Filium Dei è caelo descendisse confiteri renuerit, & Jesum Christum è terra ortum fuisse dixerit.*

§. III.

Proferuntur testimonia Patrum Latinorum qui floruerunt ante Concilium Nicaenum.

Primus occurrit Tertullianus in apologetico cap. 21. ubi de Verbo loquens, sic ait: *Hunc (λογον) ex Deo prolatum didicimus, & prolatione generatum, & idcirco Filium Dei & Deum dictum ex unitate substantiae. Tum postquam dixit illum respectu Dei Patris habere se, sicut se habet radius respectu solis, sic prosequitur: Ille igitur Deus radius, ut retro semper predicabatur, delapsus in virginem quamdam, & in utero ejus caro figurata, nascitur homo Deo mixtus, caro spiritu instructa nutritur, adolescit, affatur, docet, operatur, & Christus est.*

In libro de praescriptionibus cap. 13. haec habet: *Regula est autem fidei, ut jam hinc quid credamus, profiteamur, illa scilicet qua creditur, unum omnino Deum esse nec alium praeter mundi conditorem, qui universa de nihilo produxerit per Verbum suum primo omnium emissum: Id Verbum Filium ejus appellatum. . . . Postremo delatum ex Spiritu Dei Patris virtute, in Virginem Mariam, carnem factum in utero ejus, & ex ea natum hominem, & esse Jesum Christum: exinde praedicasse novam legem, &c.*

Tertullianum sequitur Cyprianus Martyr. 1. In libro quod idola Dii non sint, ubi haec leguntur: *Indulgentiae hujus & gratiae disciplinae arbiter, & magister sermo, & Filius Dei mittitur. . . . Hic est virtus Dei, hic ratio, hic sapientia ejus, & gloria; hic in Virginem inhabitatur, carnem Spiritu sancto cooperante induitur, Deus cum homine miscetur: hic Deus noster, hic Christus est, qui mediator duorum hominem induit, quem perducit ad Patrem. Quod homo est, esse Christus voluit, ut & homo possit esse, quod Christus est (Deus scilicet, non quidem per essentiam, quod repugnat, sed per participationem.)*

2. Epist. 70. ad Jubajanum de haereticis baptizandis. *Dominus inquit, post resurrectionem discipulos suos mittens, quemadmodum baptizare deberent instituit, & docuit dicens. . . . Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Insinuat Trinitatem, cujus sacramento gentes baptizarentur. Numquid hanc Trinitatem Marcion tenet? Numquid eundem asserit, quem & nos, Deum Patrem Creatorem? Numquid eundem unum Filium Christum de Maria Virgine natum qui sermo caro factus est?*

Novatianus in libro de trinitate, qui extat inter Tertulliani opera, idem planè quod Tertullianus & Cyprianus, docet cap. 9. *Eadem, inquit, regula veritatis docet nos, credere post Patrem, & jam in Filium Dei Christum Jesum Dominum Deum nostrum, sed Dei Filium, hujus Dei, qui & unus & solus est, conditor scilicet rerum omnium. . . . hunc enim Jesum Christum iterum dicam hujus Dei Filium, & in veteri testamento legimus esse repromissum, & in novo testamento animadvertimus exhibitum, omnium sacramentorum (veteri legis) umbras & figu-*

ras de praesentia corporata veritatis impletem. . . . neque cum haereticorum agnoscimus Christum, qui in imagine ut dicitur, fuit, & non in veritate. . . . neque cum qui nihil in se nostri corporis gessit, dum ex Maria nihil accepit. . . . Omnes enim istos & nativitas Domini, & mors ipsa confutat. Nam & Verbum, inquit Joannes, caro factum est, & habitavit in nobis. Ut merito corpus nostrum in illo fuerit, quoniam quidem nostram carnem sermo suscepit. . . . Tam Scriptura etiam Deum annuntiat Christum, quam etiam hominem ipsum annuntiat Deum: tam hominem descripsit Jesum Christum, quam etiam Deum quoque descripsit Christum Dominum. Quoniam nec Dei tantum illum Filium esse proponit, sed & hominis, &c.

Arnobius lib. 1. adversus gentes pro Christo disputans sic discurrit: *Ergone, inquiet aliquis. . . . Deus ille est Christus: Deus respondebimus, & interiorum potentiarum Deus: & quod magis infidos acerbissimis doloribus torqueat, rei maxime causa à Summo Rege (Deo Patre) missus, & inferius: Quod proprium, consentaneum, dignum Deo fuerat vero, nihil nocens aut noxium, sed opiferum, sed salutare, sed auxiliariis plenum bonis, potestati munifica liberalitate donavit. Et inferius: Christus aequaliter bonis, malisque subvenit. . . . hoc est enim proprium Dei veri, potentiae regalis, benignitatem suam negare nulli. Et inferius: Deus ille sublimis fuit Deus radice ab intima, Deus ab incognitis regnis, & ab omnium principe Deus, sospitator est. Denique adhuc inferius: Sed si Deus, inquit, fuit Christus, cur forma est in hominis visus? Et cur more est interemptus humano? An aliter potuit invisibilis illa vis, & habens nullam substantiam corporalem, inferre & commodare se mundo, conciliis interesse mortalium, quam ut aliquod tegmen materiae solidioris assumeret?*

Postremo Lactantius, qui magistrum habuit Arnobium, lib. 4. institutionem divinarum sic loquitur cap. 10. *Imprimis igitur scire homines oportet, sic à principio processisse dispositionem summi Dei, ut esset necesse, appropinquante saeculi termino, Dei Filium descendere in terram. Et cap. 13. Summus igitur Deus ac parens omnium. . . . Doctorem justitia misit è caelo, ut novis cultoribus novam legem in eo vel per eum daret. . . . Filium bis nasci oportuit, ut ipse fieret aeternus atque aeternus. In prima enim nativitate spiritali aeternus fuit, quia sine officio matris à solo Deo Patre generatus est; in secunda vero carnali aeternus fuit, quoniam sine Patris officio, virginali utero procreatus est.*

Porro, quod hic operæ præmium erit observasse, cum veteres illi Patres, quos laudavimus, asserunt Deum Verbum per incarnationem homini mistum esse, eodem sensu dicunt, quo in generatione hominis anima rationalis dicitur misceri corpori humano; nec aliud intelligunt nomine missionis, quàm unionem intimam, qua duo intimè ac substantialiter inter se uniuntur manente utriusque substantia integra.

Eodem modo & sensu postea locutus est sanctus Augustinus in epistola sua 2. ad Volusianum: *Quidam, inquit, reddi sibi rationem flagitant, quomodo Deus hominis permixtus sit, ut una fieret persona Christi, cum hoc semel fieri oportuerit, quasi rationem ipsi reddant de re, quæ quotide sit, quomodo misceatur anima corpori, ut una persona fiat hominis; nam sicut in unitate persona anima unitur corpori ut homo sit, ita in unitate persone Deus unitur homini, ut Christus sit. In illa ergo persona mixtura est anima & corporis, in hac persona mixtura est Dei & hominis, si tamen recedat auditor à consuetudine corporum, quæ solent duo liquores ita commisceri, ut neuter servet integritatem suam, quamquam & in ipsis corporibus aeris lux interrupta misceatur. Ergo persona hominis, mixtura est anima & corporis: persona autem Christi mixtura est Dei & hominis: cum enim Verbum Dei permixtum est anime habenti corpus, simul & animam suscepit & corpus, &c. Sed de hoc adhuc infra.*

§. IV.

§. IV.

Proferuntur testimonia Patrum Græcorum, qui scripserunt post Nicenum Concilium.

EX multis paucos hic allegamus, nempe Athanasium in libro de incarnatione Verbi. Vide, inquit, ne pro conditione solitoque more nature, Salvatorem nostrum corpus gestasse arbitreris, sed potius eum, cum natura incorporeus esset, & ratio sui Patris, studio, nostri, Patrique in nos benevolentia, ob salutem humani generis, ipsum sese in humano corpore exhibuisse. Et inferius: Cum enim Pater sit Verbum, & supra omnes, merito etiam solus omnia recuperare potuit. . . Hac igitur de causa incorporalis illa & incorruptibilis numinis Dei ratio, sive id Verbum appellare manis, ad nostram regionem accessit, non quidem antea inde longinquus; nihil quippe ab eo vacuum relinquatur in rebus creatis, cum omnia omnino impleverit sua Patrique sui presentia; sed eatenus accessit, quatenus se sua humanitate ad nos demisit, seque ipsum exhibuit. Et inferius: Hominum amator Deus, & communis omnium Salvator, Dei Verbum ac ratio corpus sibi assumpsit, homo inter homines versaturus, ut hominum sensus præoccuparet.

Gregorium Nazianzenum in oratione de nativitate Christi sic loquentem: Carnis expertus incarnatur. . . invisibilis cernitur, intratabilis contrectatur, temporis nescius principium capit, Dei Filius hominis filius efficitur, Jesus Christus heri & hodie, idem & in sacula, Et infra: hoc autem erat ipse Dei Filius, saculis prior, ille invisibilis, ille incomprehensibilis, ille incorporeus, illud ex principio principium. . . Carnem carnis causa gerit. . . atque humana omnia excepto peccato, suscipit, conceptus quidem ex Virgine.

Chrysostomum homilia 10. in cap. 1. Joan. ubi in hæc verba, Et Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, sic discurrit: Cum dixisset (Joannes) ex Deo natos, & filios Dei factos, qui eum receperunt, tanti honoris causam adiecit, quod Verbum caro factum est, & servi & formam Dominus accepit: factus est Filius hominis dilectissimus Dei Filius, ut filios hominum filios Dei faceret: supernum enim cum humili copulatum est, illud quidem nullo in propriam gloriam detrimento affectum, hoc autem ex multa elatum humilitate, quod certe in Domino factum est.

Cyillum Alexandrinum in epistola ad Nestorium scripta, quæ incipit, Cum Salvator noster, ubi ait: Ipsum unigenitum Dei Verbum ex Patris substantia natum, Deum verum de Dea vero. . . salutis nostre causa descendisse, seque ad exinanitionem demisso, incarnatum, & hominem factum, hoc est, carne ex sacra Virgine sumpta, eademque sibi appropriata in utero, more nostro genitum hominemque ex muliere in lucem editum dicimus.

Et Damascenum libro 3. orthodoxæ fidei cap. 7. ubi loquens de Christo ait: Quin etiam hoc nomine tum a Patre & Spiritu, tum a matre & nobis discrepat, quod idem simul Deus & homo sit. . . quocirca cum etiam post assumptam humanitatem unum Dei Filium constitemus, eundemque Filium hominis unum Christum, unum Dominum, unum unigenitum Filium, ac Dei Verbum, Jesum Dominum nostrum, duplicem ipsius generationem venerantes, alteram nempe ex Patre omni ævo priorem. . . alteram extremo tempore, nostri causa, nostri instar, ac supra nos: nostri inquam causa, ut nobis salutem afferret: nostri instar, quia homo ex muliere ortus est ac certo temporis spatio utero gestatus: supra nos denique, quia non ex semine, sed ex Spiritu sancto & sancta Virgine; quod quidem pariendi legem ac modum excedit.

§. V.

Proferuntur testimonia Patrum Latinorum, qui post Concilium Nicenum scripserunt.

Sanctus Hilarius libro 1. de trinitate sic loquitur: Verbum Deus caro factum est, ut per Deum Verbum Simonnet Theol. Tom. II.

bum carnem factum caro proficeret in Deum Verbum, ac ne Verbum caro factum, aut aliquid aliud esset, quam Deus Verbum, aut non nostri corporis caro esset, habitavit in nobis: ut dum habitat, non aliud quam Deus maneret; dum autem habitat in nobis, non aliud, quam nostra carnis Deus caro factus esset; per dignationem assumptæ carnis, non inops suorum, quia tamquam unigenitus a Patre, plenus gratiæ & veritatis, & in suis perfectus sit, & verus in nostris.

Sanctus Ambrosius lib. 1. in c. 2. Lucæ sic ait: In principio, inquit (Joannes), erat Verbum: habes quando eras. . . habes etiam quid erat: & Deus, inquit, erat Verbum. . . Quo venerit: in sua propria venit. Quomodo venerit: Verbum caro factum est. Et in libro de incarnatione dominicæ sacramento cap. 5. sic habet: Adversum omnes tamen (hæreticos) generalis ista est fides, quia Christus est Dei Filius, & sempiternus ex Patre & natus, ex Virgine.

Sanctus Augustinus epist. 2. ad Volusianum sic scribit: Verbum igitur Dei, idemque Dei Filius Patri coæternus; eademque virtus, & sapientia Dei. . . nusquam conclusa, nusquam discissa, nusquam tumida, sed sine mole ubique tota, longè alio modo quodam, quam eo, quo creaturis cæteris adest, suscepit hominem, seque & illum fecit unum Jesum Christum, mediatorem Dei & hominum, equalem Patri secundum divinitatem, minorem Patre secundum carnem, hoc est, secundum hominem; incommutabiliter immortalis secundum equalem Patri divinitatem, eundemque mutabilem atque mortalem secundum cognatam nobis infirmitatem.

Sanctus Leo sermone 1. de nativitate Domini ita loquitur: Verbum igitur Dei Deus Filius Dei, qui in principio erat apud Deum, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, propter liberandum hominem ab æterna morte, factus est homo: ita se ad suspensionem humilitatis nostræ sine diminutione suæ majestatis inclinans, ut manens quod erat, assumensque quod non erat, veram servi formam ei formæ, in qua Dei Patri est equalis, uniret, &c.

Sanctus Fulgentius in sermone de duplici nativitate Christi ait: Dies etenim æternus Pater, & Filius, nostrum corpus & animam fecit: in die vero temporis, solus Filius nostrum corpus animamque suscepit. . . dies æternus Christus Deus de Deo Patre: Christus in die temporis Deus homo de Virgine matre. Christus dies æternus, Verbum eructatum de corde Patris: Christus in die temporis Verbum caro factum de utero Virginis matris. . . ut panem Angelorum manducaret homo, creator Angelorum factus est homo, utroque præscens, & integer permanens.

Sanctus Gregorius lib. 18. expositionum libri Job, sic in caput 28. ratiocinatur: Mediator quippe Dei atque hominum, homo Christus Jesus, non sicut iste hæreticus despexit, alter in humanitate, alter in deitate est. Non purus homo conceptus, atque editus, post per meritum, ut Deus esset, accepit: sed nunciantem Angelo, & adveniente Spiritu mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro, & manente incommutabili essentia, que ei est cum Patre & cum sancto Spiritu coæterna, assumpsit intra virginæ viscera, unde & impassibilis pati, & immortalis mori, & æternus ante secula, temporalis posse esse in fine seculorum: ut per ineffabile sacramentum, conceptu sancto & partu inviolabili, secundum veritatem utriusque naturæ eadem Virgo & ancilla Domini esset, & mater.

Sanctus Isidorus in libro de nativitate Domini c. 6. dicit: Scripturæ auctoritate eundem Filium Dei natum in carne monstramus. Manifestantes primum quia idem Filius Dei propter nostram salutem incarnatus, & homo factus est. Sic enim de eo prædicat Isaias. Parvulus: inquit, natus est nobis, Filius datus est nobis. . . Parvulus Christus, quia homo & natus nobis, non sibi. Quod enim homo factus est, nobis proficit, & ideo nobis natus est. Filius autem Deus est nobis: cujus, nisi Dei Filius. . . Erubescant itaque impii Judæi, & agnoscant invocare Christum Filium Dei natum, & per assumptionem corporis parvulum factum, &c.

Hh 4

Beda

Beda in Evangelium Joannis, hæc verba, *Et Verbum caro factum est*, &c. sic exponit: *Quod est dicere, Filius Dei homo factus est, & inter homines conversatus. Solet namque Scriptura modo animæ, modo carnis vocabulo totum designare hominem. . . . Sic ergo hoc in loco quod dicitur, Et Verbum caro factum est nihil aliud debet intelligi, quam si diceretur, Et Deus homo factus est, carnem videlicet induendo & animam, ut sicut quisque nostrum unus homo ex carne constet & anima, ita unus ab incarnationis tempore Christus ex divinitate, carne, & anima constet.*

Sanctus Anselmus in speculo Evangelici sermonis sic verbum incarnatum alloquitur: *Cum esset Filius Dei, verus Deus, Deo Patri, sanctoque Spiritui coæternus, & consubstantialis. . . non despectisti in hoc nostra mortalitatis ergasulum. . . ipse ad nos venire dignatus es per mandatum Patris, cujus nimiam charitatem experti sumus in te. Venisti, inquam, non locum mutando, sed præsentiam tuam nobis per carnem exhibendo. Descendisti à regali solio sublimis glorie tue in humilem & abjectam in oculis suis puellam. . . in cujus sacrosancto utero sola Spiritus sancti inenarrabilis virtus & te concepisti, & nasci in vera humanitatis natura.*

Sanctus denique Bernardus sermone 1. in die natalis Domini sic ait: *Deus Pater Verbum fecit abbreviatum. Vultis nosce, quam longum, quam breve fecit? Cælum, inquit hoc Verbum, & terram ego impleo. Nunc caro factum, in angusto locatum præsepio est. A sæculo, ait Propheta, & in sæculum tu es Deus: Et ecce factus est infans diei unius, &c.*

§. VI.

Profertur testimonium Conciliorum generalium.

PRO catholico nostro dogmate habemus auctoritatem octo primorum generalium Conciliorum, Nicæni in symbolo dicentis: *Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem. . . & in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei, ex Patre natum unigenitum, id est, ex substantia Patris, Deum ex Deo. . . Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus.*

Constantinopolitani I. confirmantis & exponentis Nicænum symbolum dicentisque: *Credimus in unum Deum. . . & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula. . . Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est ex Spiritu sancto, ex Maria Virgine, & homo factus est.*

Ephesini I. actione 1. cum symbolo Nicæno, tamquam indubitata fidei regula, duas epistolas, unam Cyrilli ad Nestorium, & alteram Nestorii ad Cyrillum, ad eorum orthodoxiam, vel heterodoxiam definendam conferentis, atque epistolam Cyrilli ut orthodoxam suscipientis, quia consentiens, Nestorii vero epistolam rejicientis ut heterodoxam, quia dissentientis Nicæno symbolo inventa est.

Chalcedonenſis actione 5. in definitione fidei sic loquentis: *Omniem machinationem contra veritatem vovens claudere præfens nunc sancta & magna & universalis Synodus, prædicationem hanc ab initio inconcussam docens, decrevit ante omnia, fidem integram & intemeratam permanere trecentorum decem & octo sanctorum Patrum (Nicænorum.) Et infra: Unum eundemque confiteri Filium & Dominum nostrum Jesum Christum consonanter omnes docemus, eundem perfectum in deitate, & eundem perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verum, &c.*

Constantinopolitani II. canone 2. ita pronunciantis: *Si quis non confitetur Dei Verbi duas esse naturas, unam quidem ante sæcula ex Patre, sine tempore, incorporaliter; alteram vero in ultimis diebus ejusdem ipsius, qui de cælis descendit, & incarnatus de sancta gloriosa Dei genitrice & semper Virgine Maria, natus est ex ipsa: talis anathema sit.*

Constantinopolitani III. actione 18. in expositione fidei, symbolum Nicænum, & Constantinopolitanum

suscipientis his verbis: *Id quod est à trecentis decem & octo Patribus editum, & debine à centum quinquaginta, Deo insinuate, confirmatum est, quod etiam ceteræ sanctæ Synodi, ad extinguendam omnem pestiferam hæresim, alacriter susceperunt, & confirmaverunt symbolum, & hoc nostrum sanctum, & universale, à Deo inspiratum consignavit Concilium. Tum subiecto utroque symbolo, sic post multa prosequentis: *Definit Dominum nostrum Jesum Christum, verum Deum nostrum. . . perfectum in deitate, & perfectum eundem in humanitate, Deum verè, & hominem verè, eundem ex anima rationali & corpore, consubstantialem Patri secundum deitatem, & consubstantialem nobis secundum humanitatem per omnia similem nobis absque peccato.**

Nicæni II. actione 7. in definitione eodem modo Nicænum, & Constantinopolitanum symbolum suscipere se profitentis, & inferius sic loquentis: *Duas naturas confitemur ejus, qui incarnatus est propter nos ex intemerata Dei genitrice semper Virgine Maria, perfectum cum Deum, & perfectum hominem cognoscentes.*

Constantinopolitani IV. actione 10. in termino, ubi sic ait: *Insuper & confitemur unicum Dei Verbum, incarnatum, & factum fuisse propter nos, secundum nos enim Angelus, non legatus, sed ipse Dominus venit, & salvavit nos, & nobiscum factus est Emmanuel: & ipse erat Deus verus, &c.*

Prioribus illis Synodis cum Tridentino Concilio addi potest Lateranense IV. sub Innocentio III. cap. Firmiter, ubi hæc leguntur: *Et tandem unigenitus Dei Filius Jesus Christus à tota Trinitate communiter incarnatus, ex Maria semper Virgine Spiritus sancti cooperatione conceptus, verus homo factus, ex anima rationali & humana carne compositus, una in duabus naturis persona vitam manifestius demonstravit. Sed antequam veritas catholica, hæcenus probata declaratur, & confirmetur amplius sequentibus articulis, sit*

§. VII.

Solvuntur difficultates aliquæ.

OBJECIES 1. Verbum incarnari conveniens non fuit: Ergo revera incarnatum non est. R. neg. ant. Nam Verbum incarnari 1. conveniens fuit Deo: quia incarnatio consentanea est divinæ bonitati: nam, ut ait S. Thomas hic q. 1. art. 1. in O. consentaneum est naturæ boni, ut communicet se, adeoque consentaneum est naturæ summi boni, ut se summè communicet. Bonitas autem divina est Bonitas summa: Ergo consentaneum est Bonitati divinæ, ut se summè communicet, quod aliter fieri non potest, quam per incarnationem.

2. Conveniens fuit naturæ humanæ: nam per incarnationem factum est, ut Deus esset homo, ac proinde ut homo superior esset Angelis omnibus, totius universi caput, capax meriti infiniti, fons denique salutis omniumque bonorum spiritualium; quæ prærogativæ ita sunt Christi propriæ, ut tamen in totum genus humanum redundent moraliter.

3. Conveniens fuit universo: nam incarnatio fuit complementum quoddam universi: per eam enim factum est, ut universum comprehenderet ordines rerum omnes, ordinem scilicet naturæ, ordinem gratiæ, & ordinem unionis hypostaticæ. Præterea, nemo non videt, ex homine Deo decoris, dignitatis, & ornamenti plurimum refundi in universum.

Obj. 2. Si Verbum incarnatum est, maxime propter redemptionem generis humani. Atqui conveniens non fuit Verbum incarnari ad redimendum genus humanum. Ergo, &c. Pro solutione, Nota. 1. Redemptio generis humani fuit opus maxime conveniens Deo, quia decet summam Bonitatem; generi humano, quia eximit illud à servitute peccati & demonis; & universo quia magnopere confert ad ejus perfectionem.

2. Redemptio generis humani fieri potuit tribus modis

modis; ex pura misericordia, & liberalitate Dei, gratis condonando homini totam offensam; ex iustitia imperfecta, qualemcumque satisfactionem accipiendo, & debiti reliquum condonando, & ex perfecta iustitia, aequalem pro offensa satisfactionem exigendo.

3. Modus redimendi genus humanum ex perfecta iustitia prioribus aliis duobus convenientior est, tum ex parte hominis; major enim gloria ejus est, quod non indigeat liberali condonatione, & satisfacere possit ex perfecta iustitia; tum ex parte Dei, quia in tali redemptione magis relucet attributa divina, nempe summa iustitia, aequalem satisfactionem exigendo summa misericordia tribuendo facultatem exhibendi satisfactionem aequalem; & summa sapientia, in uno & eodem opere conjungendo virtutes duas, quae videntur conjungi non posse, summam scilicet iustitiam cum summa misericordia.

Igitur convenientissimum fuit, genus humanum redimi ex iustitia perfecta; sic autem redimi non potuit, ut suo loco ostendetur, sine unione hypostatica personae divinae cum natura humana, vel angelica; aliunde verò convenientius fuit redimi per unionem hypostaticam personae divinae cum humana, quam cum angelica natura: convenientius enim fuit, redimi per Deum hominem, quam per Deum Angelum; nam quia homo offenderat Deum convenientius erat, ut homo satisfaceret Deo offenso: Præterea, sic major erat demonis confusio, quod vinceretur à natura, quam vicerat. Igitur convenientissimum fuit, Verbum incarnari ad redimendum genus humanum. Unde ad objectionem. *R. neg. min.*

At inquit. Major liberalitas est & charitas, gratis condonare, quam exigere satisfactionem. Item majoris est virtutis injuriam gratis remittere, quam postulare satisfactionem. *R. ad 1.* Est revera major liberalitas, &c. si non dentur vires & gratia ad satisfaciendum: secus verò, si dentur. Deus autem sic aequalem satisfactionem exegit ab homine, ut simul ei dederit omnia ad talem satisfactionem exhibendam necessaria, suum nempe Filium unigenitum dando, & ita, ut dicitur Ps. 84. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, iustitia & pax osculate sunt.*

Ad 2. R. In privatis saepe majoris virtutis est, gratis remittere injuriam, quam satisfactionem postulare; at non est majoris virtutis in Principe, ad quem delictorum vindicta pertinet: non enim expedit delicta manere impunita. Quod verissimum est, praesertim quando Princeps ita satisfactionem exigit, ut simul det vires ad satisfaciendum necessaria. Vide ad sanctum Thomam hic q. 1. art. 2. in O.

Quæres 1. utrum seculi revelatione divina & fide, solo lumine naturali cognosci possit, incarnationem possibilem, vel impossibilem esse.

R. 1. non posse lumine naturali evidenter cognosci, aut demonstrari, incarnationem esse impossibilem. Ratio est, quia falsi dati demonstratio non potest: at quod incarnatio sit impossibilis, est falsum, ut patet ex dictis articulo 2. Ergo, &c.

R. 2. solo lumine naturali evidenter cognosci, aut demonstrari non posse, quod possibilis sit incarnatio.

Nam ad hoc cognoscendum & demonstrandum, tria cognita necessaria sunt, quæ tamen solo lumine naturali non possunt cognosci; videlicet quod natura humana possit existere, & non per se subsistere; quod tres sint personæ in Deo; quod uni ex illis natura humana conjungi substantialiter, & in ea subsistere possit.

At inquit. Angelus solo lumine naturali naturam humanam, & totam ejus capacitatem comprehendit. Ergo solo lumine naturali cognoscit, quidquid in illa, vel circa illam potest fieri; adeoque solo lumine naturali cognoscit, illam uniri posse substantialiter personæ divinae, atque in ea subsistere. *R.* Angelum solo lumine naturali penetrare humanæ naturæ capacitatem naturalem, non verò obedientialem: unde solo lumine naturali cognoscit id omne, quod in illa aut circa illam fieri potest naturaliter: secus verò id

omne quod in illa aut circa illam supernaturaliter fieri potest. Quod autem natura humana substantialiter uniatur personæ divinae, & in ea subsistat, non potest fieri, nisi supernaturaliter: quare hoc fieri posse solo lumine naturali non cognoscit Angelus.

At inquit. Angelus solo lumine naturali cognoscit Deum esse omnipotentem. Ergo solo lumine naturali cognoscit, Deum posse id omne, quod contradictionem non implicat. Sed incarnatio contradictionem non implicat. Ergo Angelus solo lumine naturali cognoscit, incarnationem possibilem esse Deo. *R.* Angelus solo lumine naturali cognoscit in genere Deum esse omnipotentem, & posse id omne, quod non involvit repugnantiam; at non cognoscit distinctè & in particulari, hoc vel illud mysterium repugnantiam non involvere; cum lumine naturali non penetrat omnipotentiam divinam, & creaturæ capacitatem obedientialem.

Quæres 2. utrum solo lumine naturali cognosci aut demonstrari possit, quod facta sit incarnatio.

R. neg. Quia 1. non potest naturaliter cognosci, quod Trinitas existat. Ergo naturaliter cognosci non potest, Filium Dei esse incarnatum. 2. Nullum est principium, nullusque naturalis effectus, ex quo incarnatio possit evidenter colligi.

At inquit. Ex miraculis Christi poterat evidenter colligi eum esse Deum, & consequenter evidenter colligi poterat, factam esse incarnationem. *R.* miracula Christi fuisse effectus supernaturales, & quamvis evidenter vera fuerint evidentiæ simplici, evidentiæ illam solo lumine naturali attingi non potuisse sufficienter ad hoc, ut ex illis pluriusquam probabiliter colligeretur, Christum esse Deum, adeoque incarnationem in eo factam esse.

At inquit. Angelus potest naturaliter cognoscere humanitatem Christi non subsistere per se. Ergo potest naturaliter cognoscere, quod subsistat in alio, & quod non subsistat in alia creatura. Ergo naturaliter cognoscere potest, quod in Deo subsistat. *R. neg. ant.* Cum enim natura humana non subsistat in se per modum sibi realiter superadditum se per seipsum, & quidem necessario, quamdiu non est alteri eam ulterius substantialiter complenti unita, certe Angelus non potest naturaliter cognoscere humanitatem Christi non subsistere per se, cum non possit naturaliter cognoscere, eam esse unitam Verbo substantialiter, & ab illo substantialiter, cognoscere compleri.

ARTICULUS IV.

Utrum Verbum assumpserit verum corpus humanum, & animam rationalem.

RESPONSIO I.

Verbum assumpsit verum corpus humanum, & animam rationalem.

Prima pars, nempe quod Verbum verum corpus humanum assumpserit, est contra Cerdonem, Marcionem, Manichæos; &c. & probatur 1. ex Scriptura, Joannis cap. 1. dicitur: *Verbum caro factum est.* At quomodo Verbum caro factum est, si non assumpsit corpus humanum? Lucæ cap. ult. Christus ipse ait: *Quid turbatis estis, & quæ cogitationes ascendunt in corda vestra (putando me esse phantasma) videte manus meas, & pedes, quia ipse sum: palpate, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* At Christus sic loquendo, si non habuit verum corpus, discipulos suos decipere voluit, quod in Deum, qui summa veritas est, cadere non potuit. Idem de seipso dicit Lucæ cap. 18. *Tradetur gentibus (Filius hominis) & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & postquam flagellaverint, occident eum, & tertia die resurget.* Quæ omnia falsa sunt, & totidem mendacia, si Christus verum corpus non habuit. Denique in Scripturis Christus passim dicitur manducasse, dormivisse, flevisse, fatigatus